

Zástavní listy státních statků. Zástavní listy ty vydány byly na známou výpůjčku  $5\frac{1}{2}\%$  od rakouského úvěrního ústavu (öst. Bodencreditanstalt) z r. 1866 v nominalní sumě 150 mil. frs. = 60 mil. zl. ve zlatě. Zástavní listy jsou  $5\%$  po 300 frs. = 120 zl. ve zlatě. Kupony jsou daně (rentové) prosty, zní půlletně na  $7\frac{1}{2}$  frs. [Stát však musí bance anuity platit podle nepříznivější relace v librách sterlinků, totiž 10 zl. ve zlatě = 1 £ = 24.0175 K, kdežto jinak 10 zl. ve zlatě = 23.80 K. Je viděti, jak i v tom směru si banka pojistila cenné výhody proti státu vedle úrokové míry vždy o  $\frac{1}{2}\%$  ročně vyšší.] Cena udává se ve Vídni za kus (300 frs.) v korunách. Asi  $70\%$  úpisů obíhá v cizině. Vlastně tyto dluhopisy nepatří ani mezi státní dluh, protože je vydala, úrokuje a splácí banka; i formálně je banka dlužníkem. Stát vyplácí úroky z celé půjčky vyšší ( $5\frac{1}{2}\%$ ) a také jinaké jsou splátky umořovací [banka dříve splácela dluhopisy rychleji než dovoľoval umořovací plán].

### 3. Dluh království a zemí v říšské radě zastoupených.

Cislajtanie po r. 1868 neměla jiných větších samostatných dluhů mimo dluh všeobecný. Pokud úvěru bylo nutno použiti dalo se to zprvu pomocí sjednocené „umořovací“ renty. Nebo vydávány byly krátkodobé dluhy:

$5\%$  pokladní listy („Schatzscheine“) v r. 1875 vydané v kursu  $95\frac{1}{2}\%$  ve třech letech splatné; a r. 1878 stejně  $5\%$  listy na počátku roku 20.6 mil. zl. a v červenci téhož roku 10 mil. zl. s tříletou splatností za kurs  $96\%$ . Obojí ty dluhopisy byly z výtěžku zlaté renty splaceny.

Před r. 1876 byly již samostatné dluhy rakouské, ale neoctly se na peněžním trhu jako půjčky státní. Byl to již dříve uvedený neúrokovaný dluh 80 mil. zl. bance rakousko-uherské a podíly státní 1. na dluhu společnosti jižní dráhy k vystavení tratě ze Sv. Petra do Rjeki a 2. na půjčkách k upravení Dunaje.

První velký samostatný dluh rakouský vznikl v r. 1876 pode jménem rakouské zlaté renty 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní a její vydávání znázorněno tabulkou (viz „Statistische Tabellen zur Währungsfrage“ 1892 Tab. 210):

| datum emise                | nominale<br>v mil. zl. ve zlatě | strženo<br>v mil. zl. r. m. | vytěženo čistě v pro-<br>centech ve zlatě*)                    |
|----------------------------|---------------------------------|-----------------------------|----------------------------------------------------------------|
| 22./12. 1876               | 40.—                            | 27·016808                   | 53·63 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                              |
| 21./1. 1877                | 40.—                            | 28·452478                   | 57·05 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                              |
| 31./3. 1877                | 30.—                            | 21·666791                   | 58·01 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                              |
| 1878 na burse<br>prodáváno | 25·03                           | 18·268577                   | asi 60 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| 1878 na burse              | 26·5                            | 18·915649                   | asi 60 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                             |
| 16./4. 1878                | 26·75                           | 18·717302                   | 57·44 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                              |
| 27./5. 1878                | 26·75                           | 18·826152                   | 58·86 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                              |
| 26./3. 1879                | 60.—                            | 44·174268                   | 63·15 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                              |
| 21./5. 1879                | 40.—                            | 29·871937                   | 63·15 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                              |
| 1879                       | 5·8202                          | 4·688144                    | asi 69 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                             |
| 6./4. 1880                 | 20.—                            | 17·854                      | asi 75 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |

Celkem tedy bylo vydáno 340·8502 mil. zl. ve zlatě 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní renty a strženo 248·452 mil. zl. r. m. čili ve zlatě jen asi 60<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub> čili 206·1 mil. zl. ve zlatě. Průměrná úroková míra byla tu nepoměrně vysoká, totiž 6·61<sup>0</sup>/<sub>0</sub>, nepočítaje v to pravděpodobný zisk v budoucnosti na kursu.

Později nebyla 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní renta zlatá vydávána, až k úpravě měny v r. 1893 a 1895. A sice v r. 1893 převzato bylo 60 mil. zl. ve zlatě podle berlínské usance za 95<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub> a 40 mil. zl. ve zlatě podle téže usance za 97<sup>0</sup>/<sub>0</sub>, kdežto v r. 1895 vydáno bylo 50 mil. zl. ve zlatě za kurs 101<sup>1</sup>/<sub>4</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub> berlínské usance. Jelikož berlínská usance počítá 1 zl. ve zlatě = 2 M, kdežto je 1 zl. ve zlatě = 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> frs. = 2·025 M; znamená berlínská usance

$$95\frac{1}{2}\% \text{ skutečný kurs z nominalní sumy } \frac{95\frac{1}{2} \cdot 2}{2 \cdot 025} = 94 \cdot 32\%$$

$$\text{a } 97\% \text{ berl. usance je } \frac{97 \cdot 2}{2 \cdot 025} = 95 \cdot 8\% \text{ z nominale a}$$

$$101\frac{1}{4}\% \text{ " " " } \frac{101 \cdot 25 \cdot 2}{2 \cdot 025} = 100\% \text{ "}$$

\*) Vypočítáno z tabulek na základě kursů 20 frs. dotyčného dne.

Podle toho byla skutečná úrokovací procenta v r. 1893 4·24<sup>0</sup>/<sub>0</sub> respective 4·175<sup>0</sup>/<sub>0</sub> a v roku 1895 ročně 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>. Proti předešlým dobám zlepšil se tedy rakouský úvěr znamenitě. Ovšem tenkrát snížila se úroková míra všeobecně i jinde.

Celkem tedy koluje rakouské 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní zlaté renty různých emisí 490·8502 mil. zl. ve zlatě = 1227·1255 mil. frs. [přepočítá-li se na koruny podle relace 1 zl. ve zlatě = 2·381 K, je oběh ten 1168·71 mil. K]. Úpisy jsou na 200 zl. = 500 frs., 1000 zl. = 2500 frs. a 10.000 zl. = 25.000 frs. Kusy na jméno znějí na libovolné obnosy 500 frs. (= 200 zl.) dělitelné. Kupony splatny jsou 1. dubna—1. října a z nejmenších kusů jsou 4 zl. = 10 frs. = 8·10 M (= 9·52 K, ve Vídni se od r. 1904 vyplácejí v zlatých mincích měny korunové). Cena na vídeňské burse udávána je v korunách za 50 zl. ve zlatě.

Kursy její v posledních letech byly (paritní je 119.—):

|          | 1899   | 1900   | 1901   | 1902   | 1903   |
|----------|--------|--------|--------|--------|--------|
| nejvyšší | 123·10 | 119·35 | 119·10 | 121·70 | 121·90 |
| nejnižší | 119·50 | 114·—  | 117·—  | 118·70 | 119·05 |
|          | 1904   | 1905   | 1906   | 1907   |        |
| nejvyšší | 120·65 | 120·50 | 118·50 | 117·40 |        |
| nejnižší | 116·45 | 117·10 | 116·10 | 113·20 |        |

Po roce 1880 byla vydávána papírová rakouská renta 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní, která později byla konvertována. Emise její je zobrazena v této tabulce („Stat. Tabellen zur Währungsfrage“ 1892 Tab. 211):

| datum emise           | nominalní<br>suma ve zl.<br>r. m. | čistě strženo<br>mil. zl. r. m. | čistý kurs                                                 | skutečné<br>úrokovací<br>procento |
|-----------------------|-----------------------------------|---------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------|
| 26/3 1881             | 54·3478                           | skoro přesně 50·—               | 92 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                             | 5·435 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| 13/4 a 10/6 1882      | 50·6054                           | 46·620225                       | 92 <sup>1</sup> / <sub>8</sub> <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·428 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| 11/5 1883             | 17·3207                           | skoro přesně 16·—               | 92 <sup>3</sup> / <sub>8</sub> <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·413 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| 22/4 1884             | 31·746                            | " " 30·—                        | 94 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·291 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| 20/5 1886             | 7·9208                            | " " 8·—                         | 101 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                            | 4·95 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>  |
| 6/4, 14/5 a 15/6 1887 | 55·4451                           | 52·120151                       | 94 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                             | 5·32 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>  |
| 23/11 1888            | 21·0913                           | 20·374106                       | 96·6 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>                           | 5·177 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |

Celkem vydáno 2388771 mil. zl. 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní papírové rak. renty, z nichž zl. 400.000 neprodáno, nýbrž bylo odevzdáno Štýrsku.

Je zajímavé srovnati s tím současné emise sjednocené „umořovací renty“ (papírové):

| v roku | nominalní<br>suma<br>v mil. zl. r. m. | čistě strženo<br>mil. zl. r. m. | kurs<br>emisní                    | skutečné<br>úrokovací<br>procento |
|--------|---------------------------------------|---------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|
| 1882   | 14·167                                | 10·874                          | 76·75 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·472 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| 1883   | 14·0816                               | 11·230                          | 79·75 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·266 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| 1884   | 13·8688                               | 11·239                          | 81·04 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·18 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>  |
| 1885   | 10·0849                               | 8·319                           | 82·48 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·09 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>  |
| 1886   | 9·9668                                | 8·486                           | 85·14 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 4·933 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| 1887   | 11·5232                               | 8·830                           | 76·63 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·48 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>  |
| 1888   | 11·3125                               | 9·017                           | 79·71 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 5·27 <sup>0</sup> / <sub>0</sub>  |

Porovnáme-li obě tabulky, poznáváme, že často (v r. 1882, 1887, 1888) vypůjčoval si stát výhodněji na rentu 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní než na rentu 4·2<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní (umořovací), o čem bude ještě promluveno později.

Papírová renta 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní byla v r. 1893 konvertována ve 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní korunovou rentu rakouskou. Podrobnosti o konversi té uvedeny budou dále.

Následkem konverse papírové 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní renty bylo 1893 vydáno celkem 519·298 mil. K 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní renty korunové. Na to na základě zákonů o stavbě alpských drah a vodních cest dne 6. června 1901 byla dále renta korunová emitována za kurs 94<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní (subskripční kurs 95<sup>0</sup>/<sub>0</sub>) a sice v červnu 1901: 125 mil. K, v listopadu 1901: 20 mil. K, v prosinci 1901: 42<sup>1</sup>/<sub>2</sub> mil. K a 62<sup>1</sup>/<sub>2</sub> mil. K v lednu 1902, celkem 250 mil. K. Úrokovací procento bylo tedy 4·26<sup>0</sup>/<sub>0</sub>. — V dubnu r. 1903 převzato bylo 125 mil. K za kurs 99·75<sup>0</sup>/<sub>0</sub>, tedy za skutečný úrok 4·01<sup>0</sup>/<sub>0</sub>. Dne 18./3. 1904 prodáno dalších 125 mil. K po 97·5<sup>0</sup>/<sub>0</sub>, tedy za úrokovací procento 4·103<sup>0</sup>/<sub>0</sub>. — V lednu 1905 převzala poštovní spořitelna 50 mil. K a bankovní rak. družstvo v březnu téhož roku 90·3 mil. K., obě v kursu 99<sup>0</sup>/<sub>0</sub>, t. j. na 4·04<sup>0</sup>/<sub>0</sub>. — V dubnu 1906 130·935 mil. K bylo prodáno za 98·60<sup>0</sup>/<sub>0</sub> (téměř na 4·06<sup>0</sup>/<sub>0</sub>) — konečně koncem roku 1907 17·1129 mil. K a v květnu 1908 150 mil. K za kurs 96·25<sup>0</sup>/<sub>0</sub> (úrokování 4·156<sup>0</sup>/<sub>0</sub>)

K tomu ještě přibýly emise „umořovací“ rent, které po r. 1903 se vydávají ve formě 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ních rent korunových.

Oběh 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní rakouské renty korunové byl koncem r. 1907 1.359.6454 mil. K a tedy po květnu r. 1908 je jí v oběhu (neb aspoň vydáno) asi 1510 mil. K. Koncem roku 1907 byly takovéto dluhopisy v oběhu, na majitele:

74.862 po 100 K = 7,486.200 K

398.632 po 200 K = 79,726.400 K

273.722 po 2.000 K = 547,444.000 K

26.994 po 10.000 K = 269,940.000 K

8.975 po 20.000 K = 179,500.000 K

dluhopisů na jméno 49.949 v nominalní sumě 275,546.100 K. Cena udává se ve Vídni a na rak. bursách za 100 K nominalních v korunách.

Kurs na vídeňské burse byl:

|          | 1899   | 1900  | 1901            | 1902   | 1903   | 1904   |
|----------|--------|-------|-----------------|--------|--------|--------|
| nejvyšší | 102:30 | 99:70 | 99:55           | 100:50 | 101:90 | 100:75 |
| nejnižší | 98:05  | 95:20 | 95:40           | 95:95  | 99:55  | 98:80  |
|          |        |       | 1905            | 1906   | 1907   |        |
|          |        |       | nejvyšší 100:70 | 100:20 | 99:35  |        |
|          |        |       | nejnižší 99:50  | 98:60  | 95:—   |        |

V r. 1897 byla vydána renta 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní tak zvaná investiční renta rak. 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>ní v obnosu 116.901 mil. K za kurs 92<sup>0</sup>/<sub>0</sub>, tak že skutečné úrokování tu došlo na 3.804<sup>0</sup>/<sub>0</sub>. Je to daleko nejlacnější úvěr v Rakousku vůbec. (Subskripční kurs byl 93<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>, jemuž odpovídá úrokování 3.74<sup>0</sup>/<sub>0</sub>). —

\* \* \*

Vedle všeobecného státního dluhu a vedle rentových dluhů rakouských je veliká řada dluhů království a zemí v říšské radě zastoupených, které mají původ v různých investicích a v rozšiřování státního vlastnictví.

Především jsou to velmi četné dluhy železniční, vzniklé tak, že stát buď přeměnil akcie dráh postátněných ve státní dluhopisy, [jako se to stalo s akciemi dráhy Albrechtovy (v Haliči), dráhy Eliščiny (směrem z Vídne k Bavorsku), dráhy Fran-

tiška Josefa (z Vídně do Prahy a Chebu), dráhy Karla Ludvíka (v Haliči), dráhy Plzeňsko-Březenské, dráhy Rudolfovy (v solní komoře), dráhy Arlberské], nebo že bývalé akcie dráh těch prostě přetiskl na státní dluhopisy (překolkoval), — [tak tomu bylo u akcií dráhy Eliščiny, dráhy údolím Kremžským], — nebo konečně stát převzal prioritní obligace k výplatě. Vedle toho jsou jiné dluhy železniční, na které stát bývalým soukromým železnicím platí roční anuity, kdežto akcie, priority a jiné dluhopisy oněch soukromých společností existují dále, odkázány jsouc kromě jiných důchodů na renty, které jim stát vyplácí.

Prioritní obligace od státu k placení převzaté, jsou tyto: dráhy Albrechtovy (trojí emise), dráhy z Aše do Rossbachu, české západní dráhy (trojího druhu, také na splacení akcií r. 1895 vydané), dráhy z Černovic do Novosielice, dráhy z Eisenerzedo Vordernbergu (dvojí emise), dráhy Eliščiny (dvojí emise), severní dráhy císaře Ferdinanda (devateré emise), dráhy Františka Josefa, dráhy haličské Karla Ludvíka, české dráhy severní (dvojí emise), dráhy Kremžským údolím, dráhy z Lublaně do Kamene, dráhy Lvov-Černovice-Jasy, společnosti rakouských lokálních drah (dvojí emise), moravské dráhy pohraniční, moravskoslezské centrální dráhy, dráhy z Plzně do Března, lokální dráhy Pinzgavské, dráhy Rudolfovy (dvojí emise), dráhy uherskohaličské (6 emisí) a dráhy Arlbergské. Přibudou ovšem papíry dráh, které jsou na řadě k postátnění.

Anuity platí dosud stát soukromým společnostem, které vlastnictví neb aspoň provozování svých dráh předaly státu a sice:

Pražsko-duchcovské společnosti také k placení jejich priorit, Duchcovsko-Podmokelské společnosti na priority a akcie, Lvovsko-Černovické společnosti na některé priority a na akcie společnosti uherské západní dráhy, akciím severní dráhy cís. Ferdinanda. Dotyčné akcie, po případě prio-

rity jsou dosud dluhopisy soukromými a nikoli státními. Celkem na r. 1909 jsou rozpočteny renty ony na  $29\frac{3}{4}$  mil. K.

Ale tím železniční státní dluh vyčerpán není. Stát garantuje veliký počet místních drah ve všech zemích a mnohé z těchto nejen že nemohou vydělati na všechny úroky a splátky prioritních obligací a prioritních akcií, nýbrž nezářídka neuhradí ani provozovacích nákladů. Je tedy na státu, aby se postaral také o dluhy takových garantovaných drah. Uváděti tyto dráhy podrobně není zajisté pro velikou jich početnost možné ani potřebno.

O jednotlivých dluhopisech a prioritních obligacích bude ještě zmínka při emisích půjček a konversích.

Dráhy státní a státem na vlastní účet provozované měly počátkem 1909 11.017.6 km. a státní náklad kapitálový byl udáván koncem 1907 na 3.832 mil. K z nichž většina je v oběhu jako státní dluhopisy železniční, ale značná část byla uhrazena jinými státními dluhy (rentami) nebo také z běžných vydání státních (některá nenákladná investiční vydání). Přebytky z provozování těchto drah vynášely pouze: r. 1907  $3.01\frac{0}{10}$ , r. 1906  $2.85\frac{0}{10}$ , r. 1905  $2.66\frac{0}{10}$ , tedy daleko méně nežli stojí skutečné úrokování dlužného kapitálu. Proto břemena rakouských dluhů mimo železničních nejsou nikterak mírněna výnosným vlastnictvím státních železnic, naopak železné dráhy svými značnými deficity obtěžují silně státní rozpočty. Vina toho je ovšem, že stát musil nejdříve převzít i nuzné dráhy garantované, které předtím již veliké sumy státních peněz rok co rok pohlcovaly. Tato dříve již nevýhodná situace se postátněním rozhodně nepohoršila, spíše se zlepšuje, jak to ukazují rostoucí procenta čistých výtěžků provozovacích.

Koncem r. 1907 byl stav splatitelných dluhů království a zemí v říšské radě zastoupených 1.879.147 mil. K (většinou železničních).

Stát byl nucen přispívati na podniky, které jiná veřejná hospodářství (země, obce, obchodní komory) s ním prováděla. Z toho vznikly půjčky, ke kterým vedle státu po případě i jiné korporace přispívají. Takové veřejné půjčky jsou:

5<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní loterní půjčka k regulování Dunaje z r. 1870 původně 24 mil. zl. (240.000 losů po 100 zl.) slosovatelná do r. 1920. K anuitám přispívají po třetině stát, země Dolní Rakousy a Vídeň. Počátkem roku 1909 v oběhu 11.1459 mil. zl.

5<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní půjčka k regulování Dunaje z r. 1878 původně 6<sup>1</sup>/<sub>2</sub> mil. zl. v úpisech po 100 zl. a po 1000 zl. slosovatelná do r. 1920. K anuitám přispívají po třetině stát, země Dolní Rakousy a Vídeň. Počátkem r. 1909 v oběhu ještě 3.1665 mil. zl.

4<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní půjčka k regulování Dunaje z r. 1899 původně 41.7 mil. K slosovatelná od r. 1902 v 47 letech. K anuitám přispívá stát 66<sup>2</sup>/<sub>3</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub> (dvěma třetinami), země Dolní Rakousy 25<sup>0</sup>/<sub>0</sub>, Vídeň 8<sup>1</sup>/<sub>3</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>. Prodána byla za kurs 99<sup>1</sup>/<sub>4</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>. Koncem r. 1908 v oběhu 39.24 mil. K. Dále převzal stát k splacení půjčky skladiští v Terstu, které vydaly Terst město a tamější obchodní komora a sice 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub> z r. 1880 v původní výši 1 mil. zl. a 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní z r. 1889 v původní výši 11 mil. zl.

4<sup>0</sup>/<sub>0</sub> ní půjčka komise pro dopravní podniky ve Vídni dohromady 228.6486 mil. K ve třech emisích: I. emise 100 mil. K, II. emise 88 mil. K, III. emise 40.648 mil. K. Umořeny budou všechny emise r. 1982. Koncem r. 1908 kolovalo: z I. emise 98.02 mil. K, z II. emise 86.26 mil. K, z III. emise 40.04 mil. K; dohromady 224.32 mil. K. Z této půjčky byla vystavena městská dráha (Stadtbahn), na niž stát přispívá 87<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>, přestaven Dunajský kanál ve Vídni (příspěvek státu 66<sup>2</sup>/<sub>3</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>), sběrní stoky do Dunajského kanálu (příspěvek 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub>), regulována řeka Vídeňka (na ni vynaložil stát 10 mil. K z půjčky).

\* \* \*

Jako v jiných státech jest i v Rakousku nestálý běžný dluh („schwebende Schuld“, dette flottante), ale zůstaly z něho jen málo významné zbytky. V letech sedmdesátých minulého století byly tak vydány (1873 a 1875) „pokladní listy“. Vedle toho obíhají až podnes „částečné hypotekární poukázky“ („Partialhypothekar-

anweisungen“) zvané „salinky“ odtud, že jsou zajištěny na solních dolech (v Gmundenu a Aussee). Dříve jich smělo kolovat až do sumy 100 mil. zl. r. m. a byly tak ve spojení s papírovými penězi „státovkami“, že státovek a salinek dohromady obíhalo 412 mil. zl. Z té příčiny také jich vydávání podléhalo kontrole společného ministra financí. Po úpravě měny přešla jich správa úplně na rakouské finanční ministerstvo a vydávání jich a úrokování i splácení svěřeno poštovní spořitelně. Postupně jich oběh byl stále zmenšován až koncem r. 1908 jich zbývalo jen 57 324 905 mil. K, i budou asi úplně vzaty z oběhu a nahrazeny jinou formou podobného dluhu.

Také jednotlivé menší dluhy resortní jdou na účet jednotlivých ministerstev. Roční vydání na úroky rakouského státního dluhu po srážce toho, co platí Uhry na úroky všeobecného dluhu, jest rozpočteno pro rok 1909 na 349 $\frac{1}{2}$  mil. K; k čemu ještě přistupují důchody železničním společnostem za postátněné dráhy na rok 1909 celkem 29 $\frac{3}{4}$  mil. K. — Splatit by se mělo dle téhož rozpočtu asi na 60 mil. K dluhu, ale fakticky se žádný dluh nesplácí, nýbrž novými výpůjčkami ho přibývá.

#### 4. Jiné veřejné půjčky rakouské.

Vedle státu mají především obecní a zemská veřejná hospodářství tak obsáhlé úkoly svěřeny, že stále jsou také odkázány na používání veřejného úvěru.

Zvláště veliké obce v nejnovější době účastníují se zároveň všelikého druhu podnikání a potřebují k tomu cíli často podobné velkých kapitálů jako státy. Tak na př. v rozpočtu města Paříže obnášejí vydání na dluhy obecní:

v r. 1907 134 239 mil. frs. a v r. 1908 134 720 mil. frs., tedy více než  $\frac{1}{8}$  vydání potřebovaného na největší státní dluh (totiž na francouzský). Rovněž dluhy velikých měst německých jsou značné. Tak koncem r. 1905 měl Berlín dluhů 423 3 mil. M., Mnichov 263 2 mil. M., Frankfurt nad Mohanem 183 $\frac{1}{2}$  mil. M. atd.\*)

\*) Viz „Bulletin de statistique et de législation comparée“ avril 1908 p. 466 a mars 1908 p. 361.